

Етнічний склад населення світу

Етнографія (з грец. «етнос» – плем'я, народ і «графос» – пишу) – наука, що вивчає культуру, побут, походження та розселення народів

Запам'ятай!

Етнос — це суспільно-природне утворення (група людей), яка історично склалася на певній території і характеризується спільністю мови, культури, побуту, звичаїв, традицій, способу життя та особливостями менталітету.

Історичні форми соціальних спільнот людей:

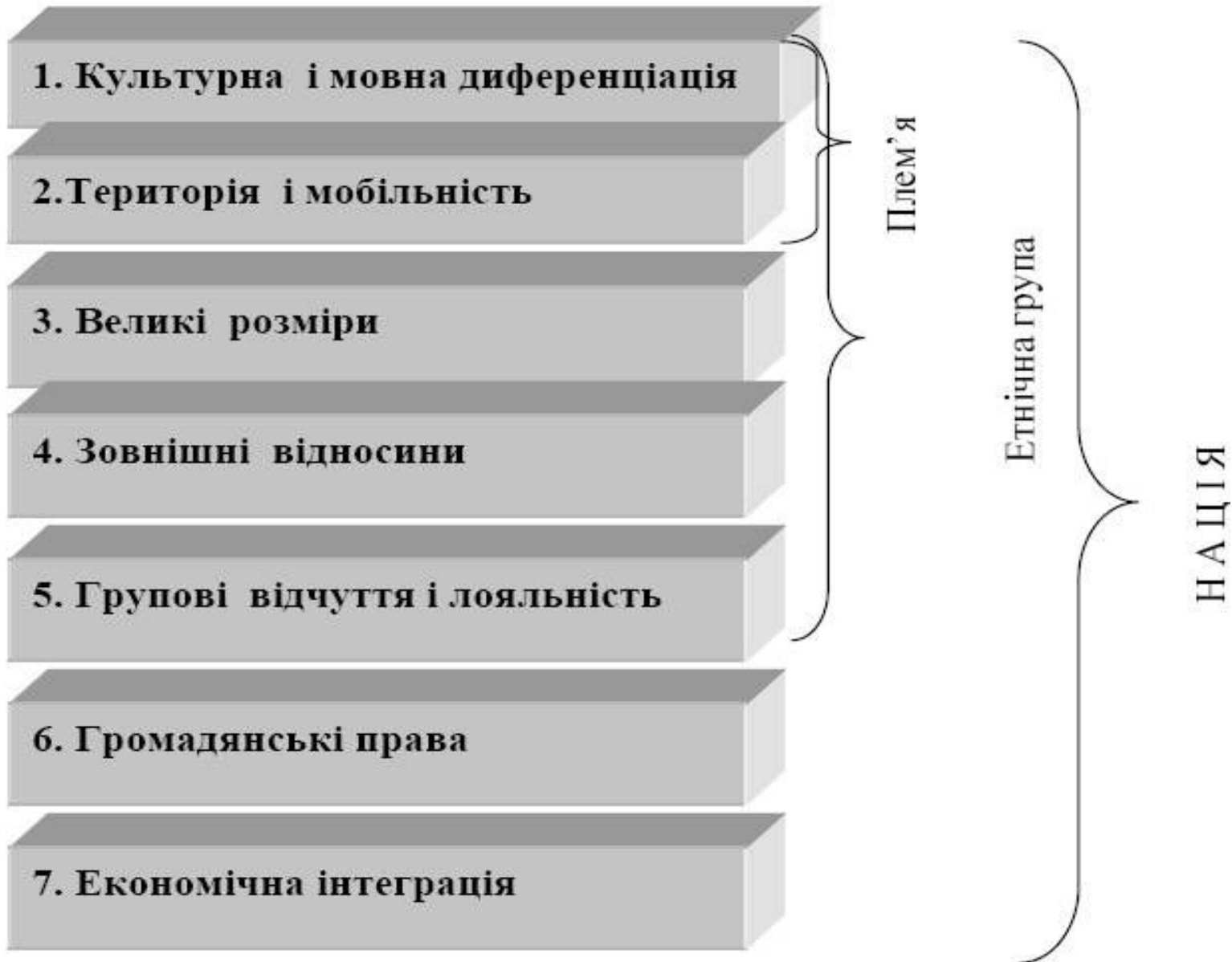
- *Рід* - це колектив родичів, первісність;
- *Плем'я* - це об'єднання кількох родів;
- *Народність* (недостатньо стійка спільність);
- *Нація* - це стійка і найбільш розвинена спільність;
- *Народ* - це етнічна сукупність людей (етнос).

Етноси - великі групи людей, що виділяються на основі спільності культури, мови, свідомості нерозривності історичної долі.

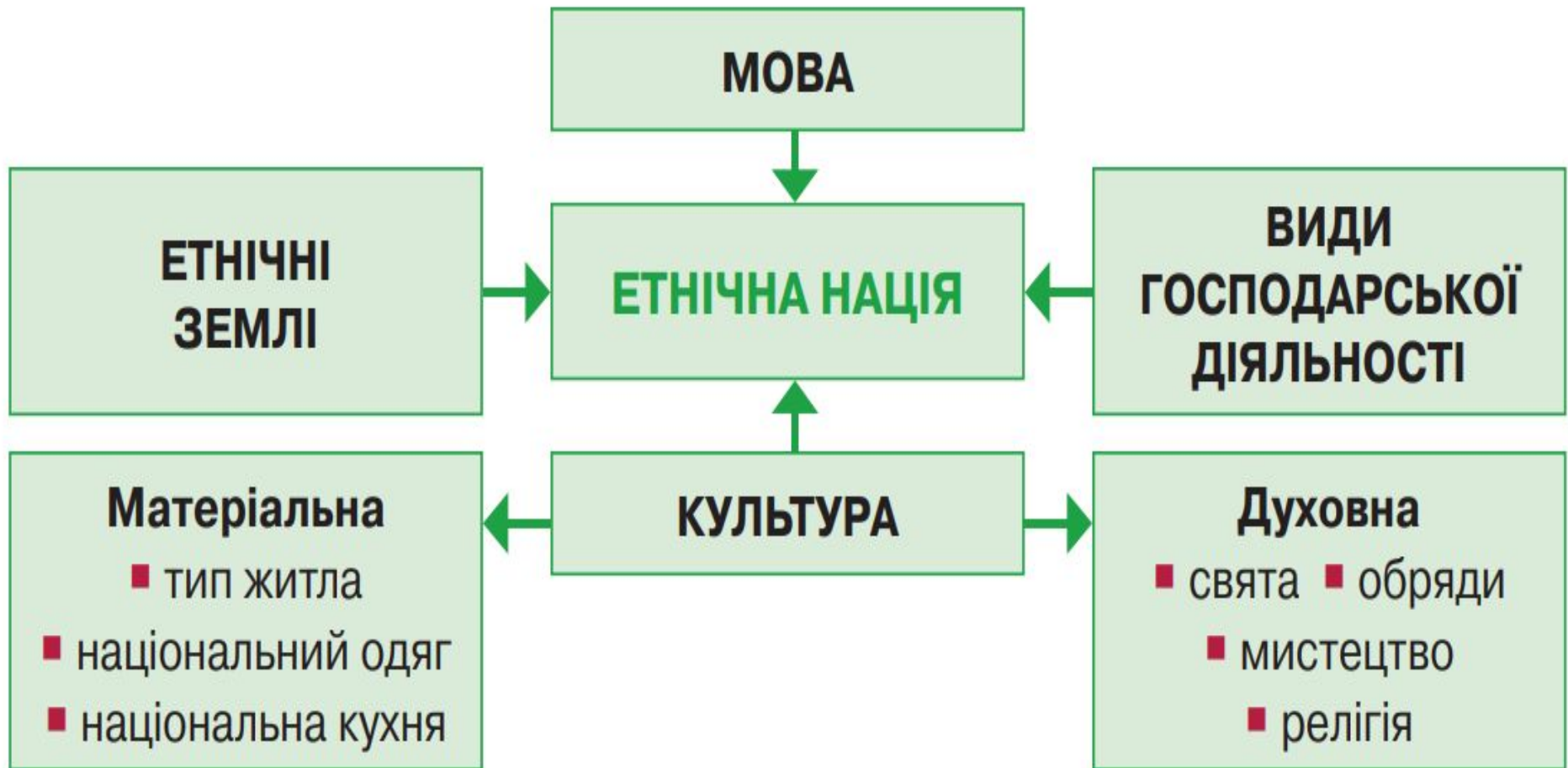
Історичні форми етносу

https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/13vashenko_politologiya_dlya_vchitelya/151..htm

Ознаки етнічної нації

Національний склад населення країн

КРАЇНИ ЗА НАЦІОНАЛЬНИМ СКЛАДОМ

ОДНОНАЦІОНАЛЬНІ

Більшість країн Європи, Латинської Америки, Австралія, арабські країни Аравійського півострова та Північної Африки, Японія...

ДВОНАЦІОНАЛЬНІ

Канада (англоканадці й франкоканадці), Бельгія (фламандці й валлони), Кіпр (греки-кіпріоти й турки-кіпріоти)

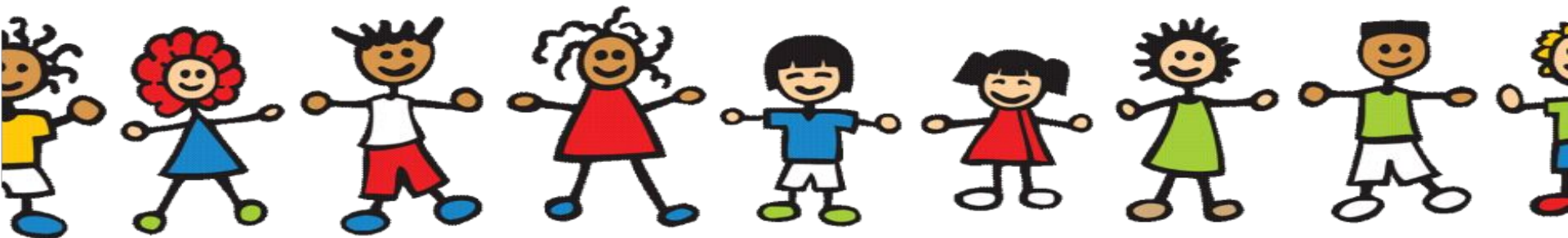
БАГАТОНАЦІОНАЛЬНІ

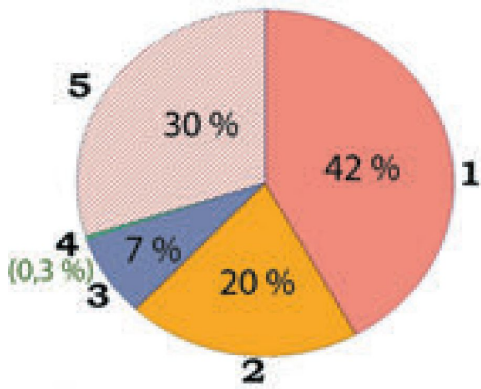
Країни Південної, Південно-Східної, Центральної Азії, Центральної і Південної Африки, США, у Європі Швейцарія, Велика Британія, Іспанія, Боснія і Герцеговина, Молдова

90% - представники однієї нації

НАСОВИЙ ТА ЕТНІЧНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ СВІТУ

- 1 Європеїди
- 2 Монголоїди
- 3 Негроїди
- 4 Австралоїди
- 5 Мішані й перехідні

Виділяють чотири великі

раси:

європеїдну,

монголоїдну,

негроїдну,

австралоїдну
у

Назва раси	Ознаки раси	Райони поширення
Європеоїдні	у людей, що живуть у північних районах, світла шкіра і світле волосся. У жителів південних районів, шкіра смаглява, а волосся темне	представники європеоїдної раси населяють головним чином Європу (наприклад, слов'яни, у тому числі й українці), частину Азії (індійці, араби, вірмени, таджики)
Монголоїдна	жовтуватий колір шкіри, чорне пряме волосся, вузький розріз очей, обличчя вилицювате. Такі ознаки виникли внаслідок пристосування до сильних вітрів і пилових бур	до цієї раси належать народи Азії (китайці, японці, корейці, монголи), а також індіанці — корінне населення Америки.
Негроїдна	темно-коричневий або чорний колір шкіри, карі очі, чорне кучеряве волосся, великі губи і широкий ніс	Африка
Австралоїдна	темний колір шкіри, волосся і очей, широкий і дещо пласкуватий ніс	в Австралії та на островах Тихого океану

Малагасійці

- Близько 1/3 населення Землі складають представники перехідних і мішаних рас. Прикладами мішаних рас є: **малагасійці**, населення Мадагаскару (змішування південних монголоїдів із негроїдами і південними європеїдами — арабами),
- **метиси** (європеїдів із монголоїдами),
- **мулати** (європеїдів із негроїдами),
- **самбо** (негроїдів з індіанцями — американською гілкою монголоїдної раси)

Метиси

Мулати

Самбо

*Коренное население
(индейцы)*

*Европейские переселенцы
(креолы)*

*Чернокожие
(африканцы)*

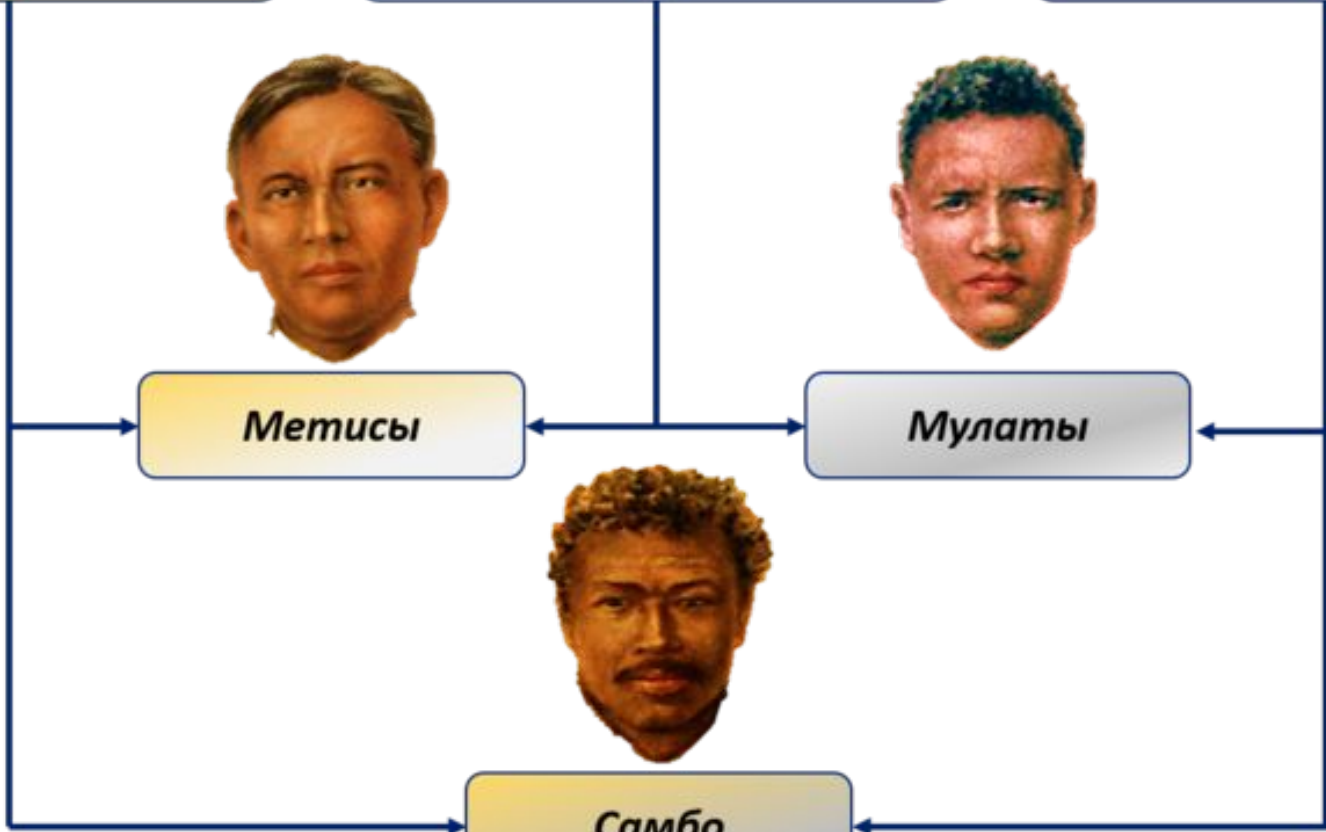
Метисы

Мулаты

Самбо

Hello

Hola

Bonjour

こんにちは

Hallo

привет

مرحبا

Hallå

Приві
т!

МОВИ

СВІТУ

Нації

Мови

2 – 4 тис

<

5 – 7 тис

- Здебільшого кожній нації та народності притаманна своя мова.
- Мов значно більше, ніж націй.
- Частими є й випадки, коли однією мовою говорять кілька народів.

Таблиця 4. **Найпоширеніші мови світу**
(за кількістю осіб, що вважають мову рідною)

Ранг	Мова	Кількість носіїв, млн осіб	Ранг	Мова	Кількість носіїв, млн осіб
1	Китайська	1213	12	Яванська	75
2	Арабська	422	13	Телугу	69,7
3	Гінді	366	14	Маратхі	68
4	Англійська	341	15	В'єтнамська	68
5	Іспанська	341	16	Тамільська	66
6	Бенгалі	207	17	Італійська	62
7	Португальська	176	18	Турецька	61
8	Російська	160	19	Урду	60,3
9	Японська	125	20	Пенджабі	57,1
10	Німецька	100,1	21	Українська	47
11	Корейська	78			

Для 500 мільйонів мешканців планети англійська мова є рідною, а для 1 мільярда населення – є другою національною мовою. У світі англійською мовою розмовляють більше $\frac{2}{3}$ населення, англійською спілкуються в мандрівках, на ділових заходах, розмовляють в кіно. В будь якій країні, якщо Ви не знаєте національну мову, Ви, скоріш за все, зможете порозумітися англійською мовою.

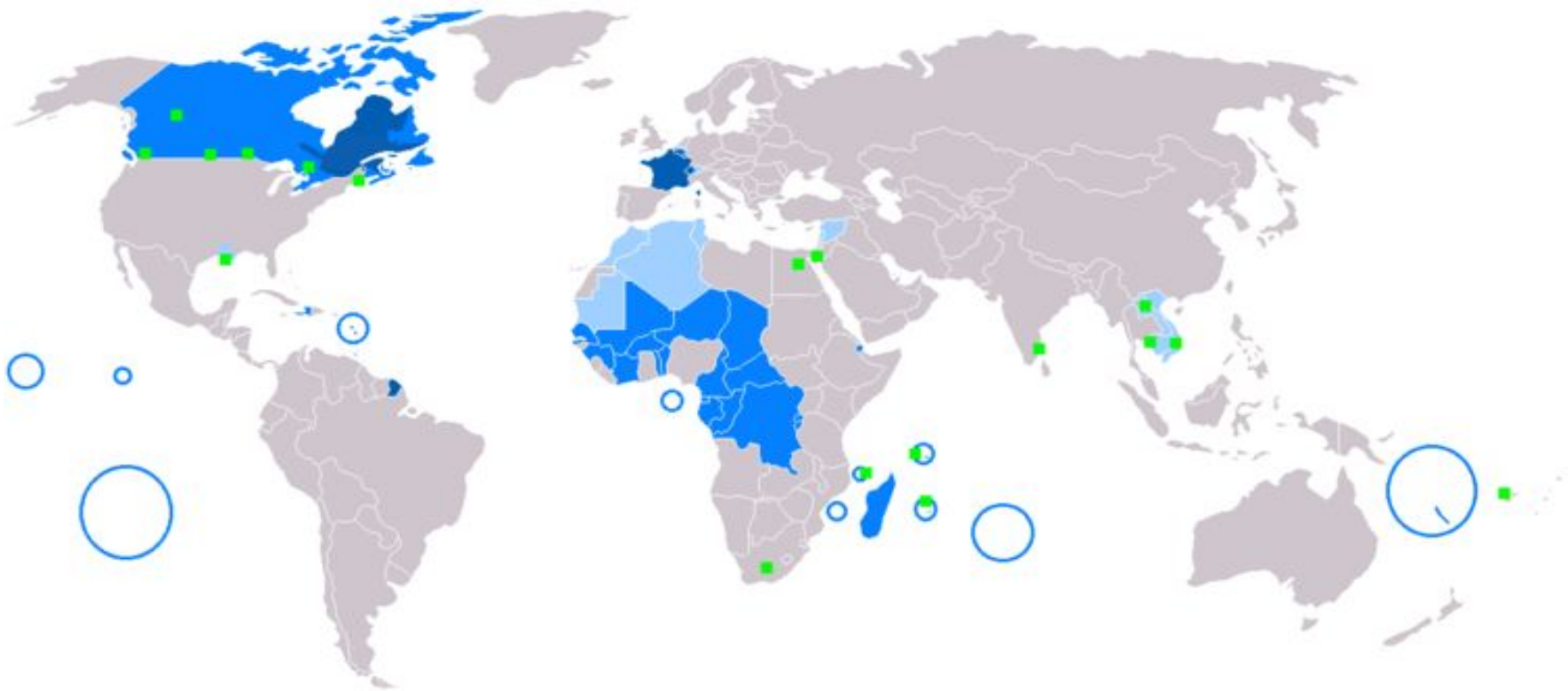

Іспаномовні країни та території

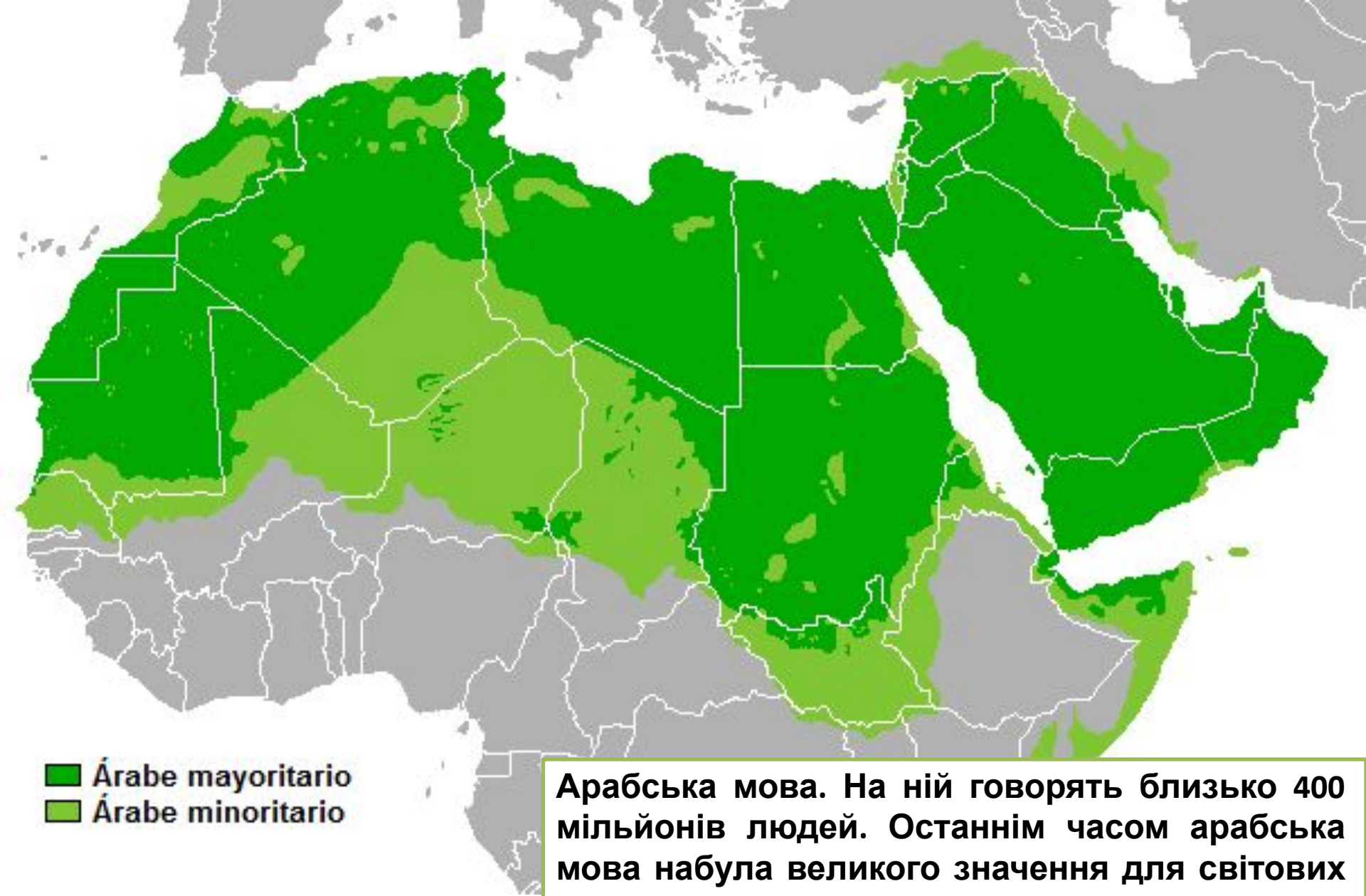

Іспанська мова – є найбільш простою для вивчення. Носіями іспанської мови є більше, ніж 700 мільйонів населення. Знання даної мови зробить мандрівку по Іспанії та Латинській Америці набагато цікавішою.

Франкофони

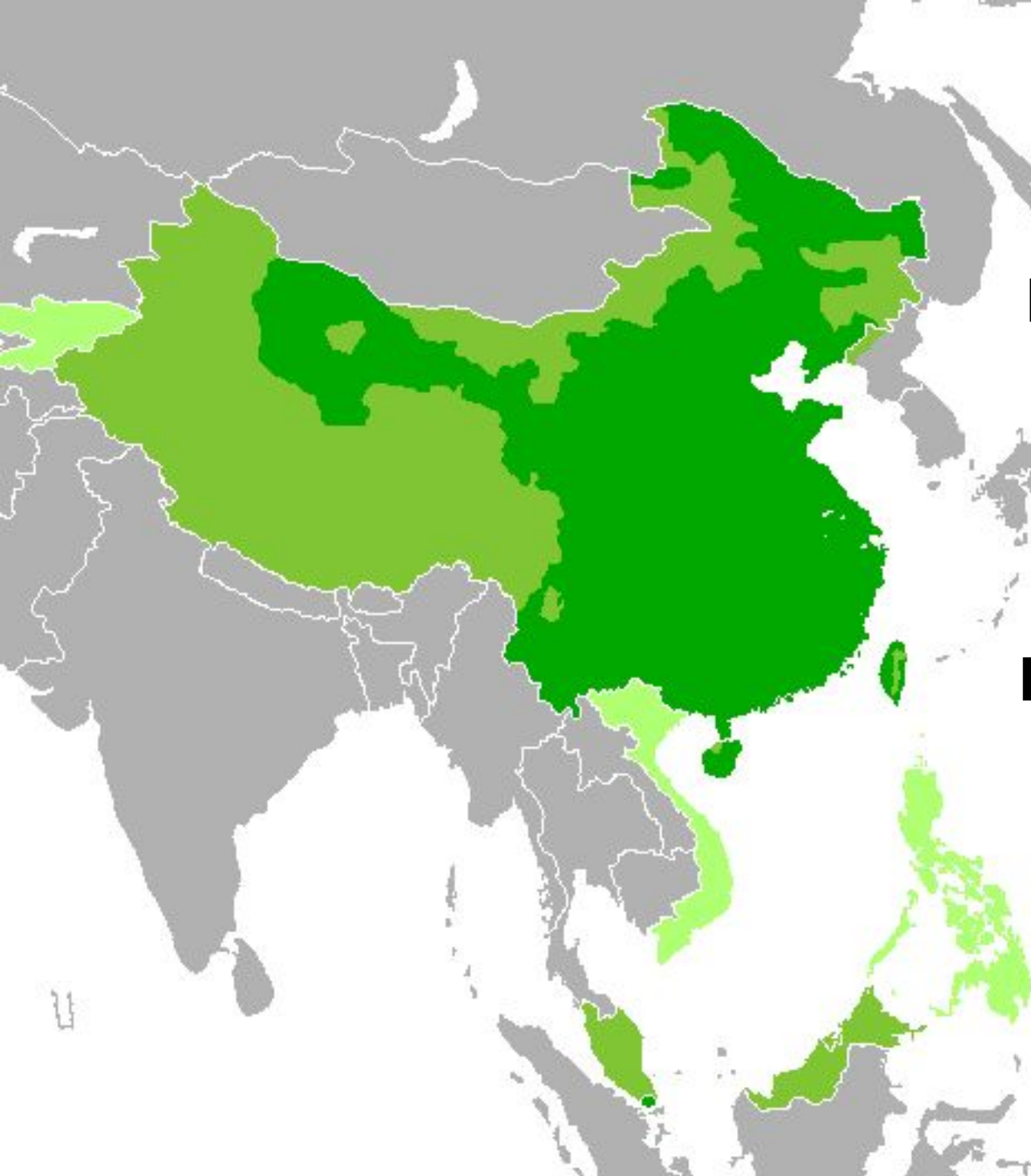

Французька мова має важливе історичне значення, адже вона була найпопулярнішою, до визнання англійської мови. Французькою мовою розмовляють до 270 мільйонів населення світу, як в Європі, так і в Африці та Америці.

■ Árabe mayoritario
■ Árabe minoritario

Арабська мова. На ній говорять близько 400 мільйонів людей. Останнім часом арабська мова набула великого значення для світових переговорів, пов'язаних з темою енергетики або безпеки. Люди, що знають арабську, сьогодні затребувані на ринку праці.

**Китайська мова.
Китайською
розмовляють 1,5
мільярди
населення.
Більшість країн
світу мають
бізнес-зв'язки з
КНР, тому знання
цієї, досить
складної, мови
може вигідно
виділити Вас в
бізнес-
середовищі та
при прийомі на
роботу.**

Німецький мовний простір

Німецькою мовою говорять меншини, але вони не мають юридичного визнання

Німецька (або німецький діалект) - це юридично визнана мова

меншини

німецька мова є офіційною мовою та першою мовою більшості населення

Німецька мова — співофіційна, але не перша мова більшості населення

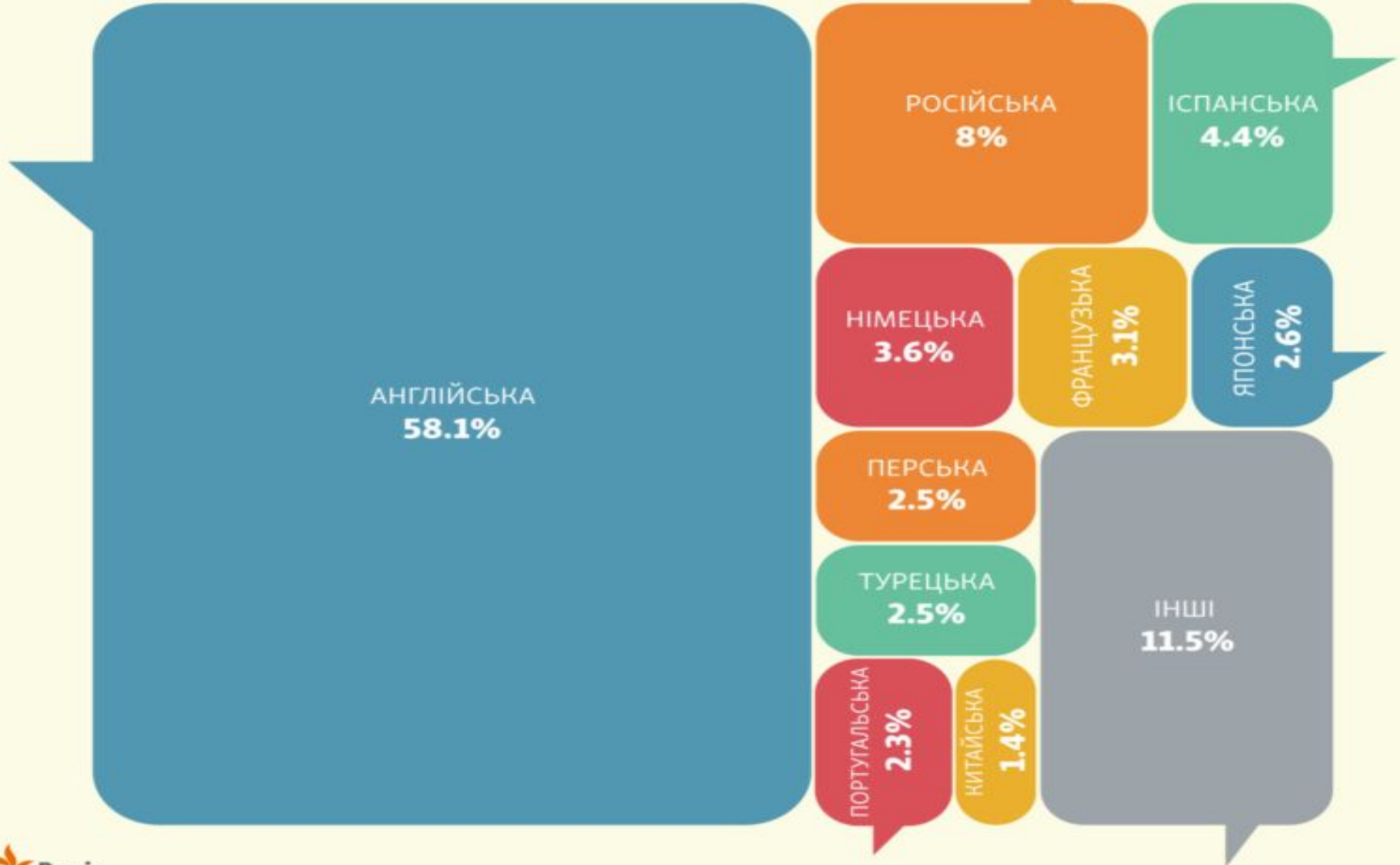
The Six Official Languages of the UN

Якою мовою спілкується Інтернет?

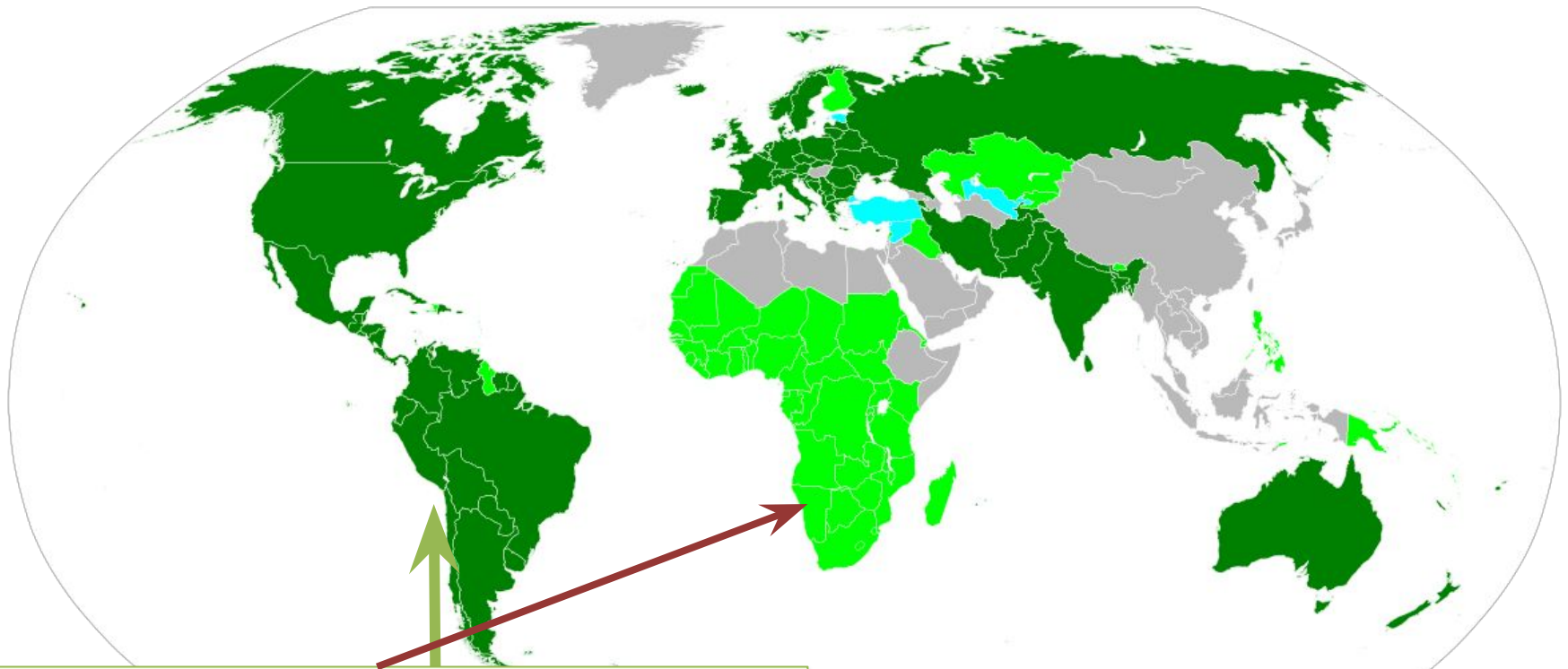
Більш ніж половина вебсайтів світу послуговується англійською мовою. Українська мова використовується в 0,3% світового контенту в Інтернеті. Ось як у порівнянні з англійською виглядає використання в інтернеті інших мов.

Мови вебсторінок (%)

Країни, в котрих індоєвропейські мови мають офіційний статус, а мовці складають меншість

Країни, в котрих більшість людей говорять індоєвропейськими мовами

Індоєвропейськими мовами говорять 45,2% населення світу. Вони об'єднують понад 150 мов. На думку вчених, усі індоєвропейські мови походять від єдиної праіндоєвропейської мови, носії якої жили 5–6 тис. років тому. Місцем зародження цієї мови вважають степові райони на межі Європи та Азії. У межах індоєвропейської мовної сім'ї виокремлюють майже 20 мовних груп, які об'єднані у 7 гілок.

Languages in Europe

- Germanic languages**
  - English
  - German
  - Swedish
  - Danish
  - Norwegian
  - Dutch
  - Frisian
  - Icelandic
  - Faroese
  - Luxembourgish
- Slavic languages**
  - Russian
  - Polish
  - Ukrainian
  - Czech
  - Belarusian
  - Slovak
  - Serbo-Croatian
  - Slovenian
  - Bulgarian
  - Macedonian
  - Sorbian
- Romance languages**
  - French
  - Italian
  - Spanish
  - Portuguese
  - Catalan
  - Galician
  - Romansh
  - Ladin
  - Corsican
  - Aromanian
  - Romanian
- Uralic languages**
  - Hungarian
  - Finnish
  - Estonian
  - Sami
  - Karelian
  - Komi
  - other Uralic languages
- Celtic languages**
  - Welsh
  - Irish
  - Scottish Gaelic
  - Breton
  - Manx
- Altaic languages**
  - Turkish
  - Azeri
  - Kalmyk
  - Gagauz
  - Bashkir
  - other Altaic languages
- Baltic languages**
  - Lithuanian
  - Latvian

- Language isolate**
  - Basque
- Maltese
  - Albanian
  - Greek
- Kurdish
  - Georgian
  - Armenian
  - Ossetian
- Abkhazian
  - other Caucasian languages

Scale
1 / 6.000.000

Китайсько-тибетська (сино-тибетська) мовна сім'я якитайсько-тибетська (сино- тибетська) мовна сім'я

Її мовами
говорять 22,9 %
населення Землі.
Вона об'єднує
близько 300 мов,
поширених у
Східній,
Центральній і
Південно-Східній
Азії. Найбільші
мовні групи цієї
сім'ї – китайська й
тибето-
бірманська

Поширення мов алтайської

мовної сім'ї

Народи Південно-Західної, Центральної, Північно-Східної Азії говорять мовами алтайської мовної сім'ї. Нині вона об'єднує близько 60 мов. У її межах найбільшими гілками є тюркська (турецька, казахська, узбецька, татарська, азербайджанська й інші мови) та монгольська (монгольська, бурятська, калмицька мови).

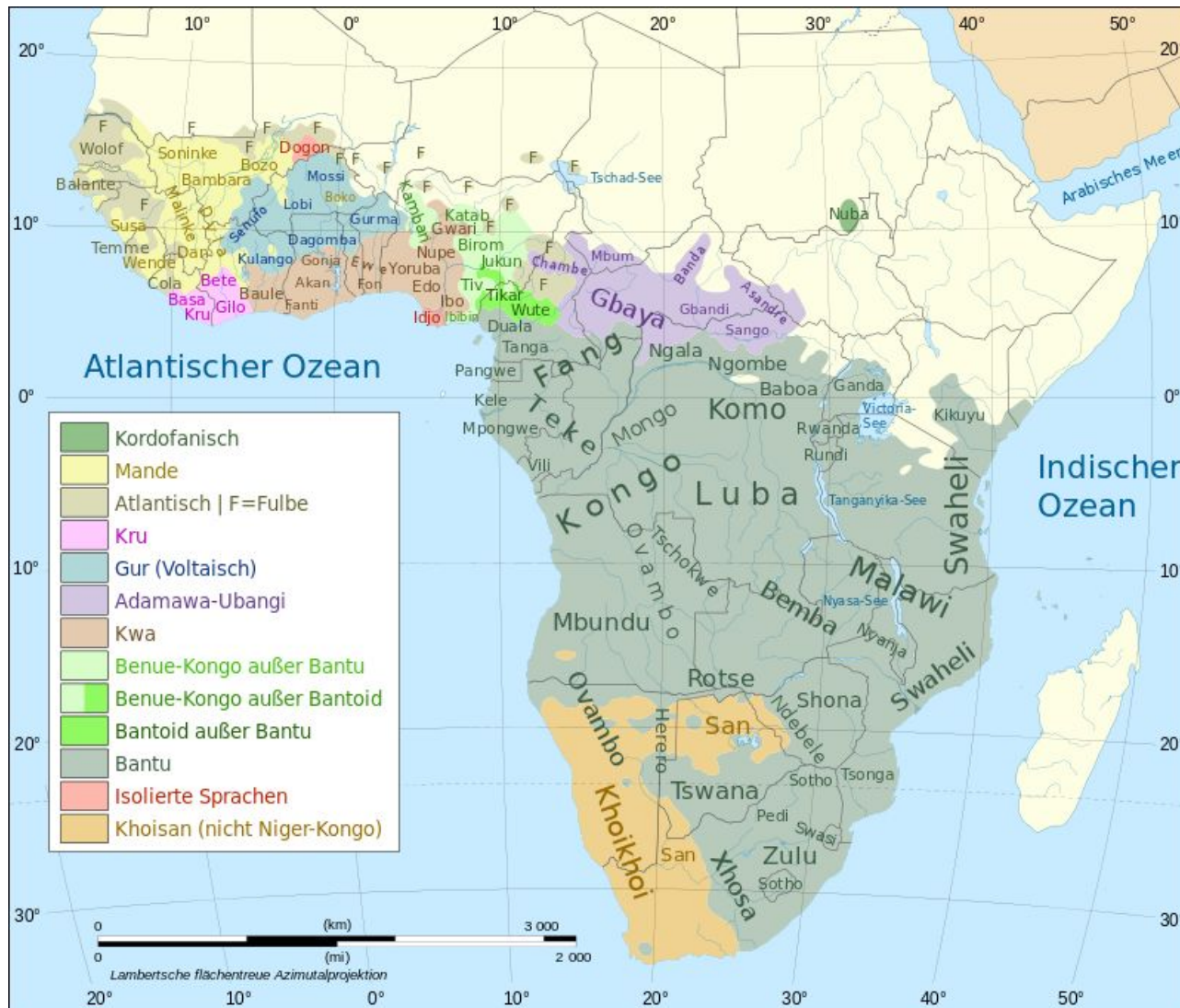
Уральська мовна сім'

Я

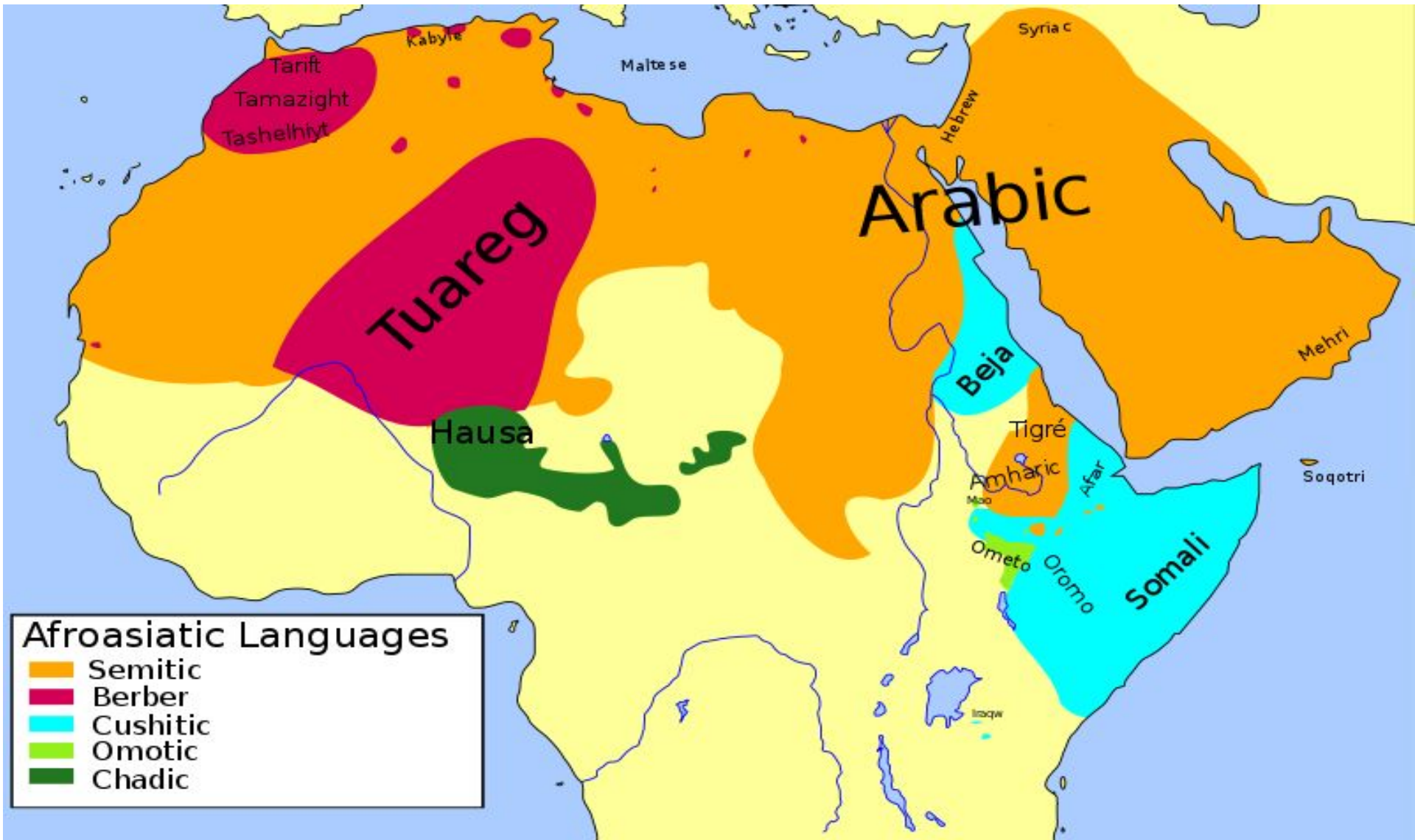

Мовами фінно-угорської гілки уральської мовної сім'ї говорять корінні народи Уралу й Поволжя: мордва, удмурти, марійці. Частина їхніх предків у IX ст. переселилися в Центральну та Північну Європу. Так сформувалися, зокрема, угорська, фінська, естонська мови.

Нігеро-конголезька мовна макросім'я

Народи Тропічної Африки, що живуть південь від Сахари, говорять більш як 200 мовами нігеро-конголезької мовної макросім'ї, яка складається з окремих сімей

Одна з найпоширеніших у світі мов – арабська – належить до афразійської макросім'ї. Нею говорять на півночі Африки та Аравійському півострові

Проблема міжнаціональних відносин в даний час пов'язані:

- ❖ з фактичною економічною і соціальною нерівністю народів в деяких розвинених країнах, утиском культурної самобутності національних меншин (баски в Іспанії, корсиканці у Франції, шотландці у Великобританії, франко-канадці в Канаді);
- ❖ з процесом об'єднання споріднених племен в народності, а народностей в нації в багатьох країнах, що розвиваються (Індія, Індонезія, Нігерія, Заїр, Судан);
- ❖ з наслідками європейської колонізації, при якій зберігається пригнічення корінного населення (індіанці, ескімоси, аборигени Австралії);
- ❖ з расовою дискримінацією (ПАР, США);
- ❖ з утворенням нових держав на теренах колишнього СРСР і соціалістичних країн Східної Європи.

Національний склад населення України

**Корінний народ (українці
77,8%)**

**Українці –
титульна нація**
*Титульна нація –
частина населення
держави,
національність якої
визначає офіційне
найменування цієї
держави.*

**Національні та
етнічні меншини(22,2%)**

*Нації, які мають свої
історичні землі за межами
України*

- Росіяни – 17,3%
- Білоруси – 0,6%
- Молдавани – 0,5%
- Болгари – 0,4%
- Угорці – 0,3%
- Румуни – 0,3%
- Поляки – 0,3%
- Євреї – 0,2%
- Приазовські греки – 0,2%

Національний склад населення України

Етнографічні групи

українців
Особливості в культурі, побуті, діалектах мови,

в'язках з іншими народами

у Карпатах

Лемки
Бойки
Гуцули

На Поліссі

Литвини
Поліщуки

В інших регіонах

Подільяни (Поділля)
Слобожанці (Схід)
Русини (Закарпаття)

Етнічні меншини

«Бездержавні нації»:
алтайська мовна сім'я,

тюркська гілка:

- **Кримські татари:** 0,5% населення України, 12% населення Криму;
- **Караїми** (≈1200 осіб): кримські та галицькі караїми
- **Кримчаки** (≈400 осіб): корінна народність Криму;
- **Гагаузи** (≈30 тис. осіб): Одеська область.

індоевропейська мовна сім'я, грецька група:

Кримські греки (≈2,5 тис. осіб).

Проживають в Україні і *греки* (0,2 %). Грецькі поселення з'явилися в Приазов'ї у другій половині XVIII ст. Саме греки заснували місто *Маріуполь* та поселення навколо нього. Основна частина греків проживає в *Донецькій області* та *Криму*.

Національні та етнічні меншини в Україні

Етнографічні групи

Етнографічні групи-лемки,гуцули,бойки,поліщукиподоляни...(мають свою культуру,побут,традиції,звичаї...)

ЛЕМКИ

Typy ludowe z Łemkowszczyzny
Types polonais: Łemki

БОЙКИ

ГУЦУЛИ

ПОЛІЩУКИ

ПОДОЛЯНИ

Тыпы людowe з Подоля

Етніті меншлігі (кримські татары, гагаузы,

крим

РЕЛІГІЙНИЙ СКЛАД НАСЕЛЕННЯ СВІТУ ТА УКРАЇНИ

Релігія як явище культури

- **Релігія** — це сукупність поглядів на світ, які найчастіше ґрунтуються на вірі в бога.
- **Релігія** — це одна із форм духовної культури, яка являє собою особливу форму світогляду та світовідчуття

- Релігія визначена традиційним способом відносин людей зі світом, уявленнями про його будову, поведінкою, системою цінностей, ідеалами тощо.

Роль релігії

Впливає на

побут

Міжлюдські
відносини

звичаї

Виховує

Допомагає долати
життєві труднощі

Найбільш ранні прояви релігії

Анімізм – віра в духів природи, душі предків

Тотемізм – віра в існування кровно-родинного зв'язку між групами людей і твариною

Фетишизм – віра в надприродну силу неживих предметів

Світові релігії

Християнство

Православ'я

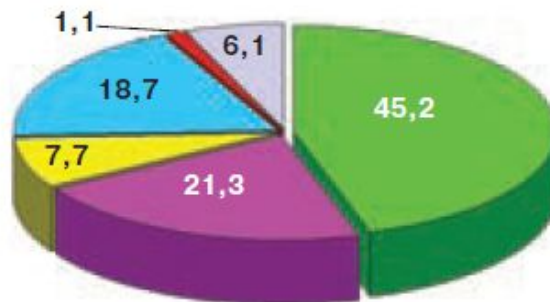
Протестантизм

Східна Європа
(Україна, Румунія,
Болгарія, Греція)

Північна і Західна Європа
(Норвегія, Швеція, Фінляндія,
Данія, Ісландія, Нідерланди,
Німеччина, Швейцарія)

Католицизм

Східна, Південна, Західна Європа
(Польща, Чехія, Словаччина,
Угорщина, Італія, Іспанія,
Португалія, Ірландія, Франція,
Бельгія)

- Християни
- Мусульмани
- Буддисти
- Індуїсти
- Конфуціанці та даосисти
- Інші

Іслам

Південно-Західна Азія
(Туреччина, Сирія, Йорданія,
Саудівська Аравія, Оман,
Ємен, ОАЕ, Катар, Ірак, Іран,
Афганістан);

Південна Азія
(Пакистан, Бангладеш);

Південно-Східна Азія
(Малайзія, Індонезія, Бруней)

Буддизм

Південна Азія
(Шрі-Ланка, Бутан,
Непал, Таїланд,
Лаос);

Східна Азія
(Китай, Монголія,
Корея, Японія)

Національні релігії (сповідує один народ)

Синтоїзм

Японія

Конфуціанство

Китай, Корея

Даосизм

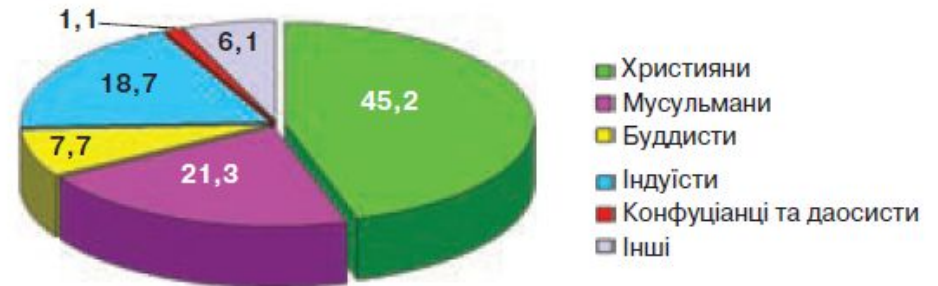
Китай

Індуїзм

Індія

Іудаїзм

Ізраїль

Взаємодія держави і церкви

Взаємодія держави і церкви як соціальних інститутів регулюється конституційно-правовими нормами. Правовий статус церкви в системі державного устрою може визначатися як

- 1. офіційно узаконена і панівна церква (державна церква);**
- 2. конституційно визнана традиційна релігія (конфесія) в суспільстві;**
- 3. конституційно узаконене відокремлення церкви від держави і школи.**

1. Країни з режимом державної церкви

- У школах наявна релігійна освіта
- Священники утримуються за рахунок державного бюджету
- Священники здійснюють реєстрацію шлюбів, народжень, смертей тощо

У конституціях понад 40 держав світу зафіксовано особливий статус певної церкви, зокрема у Великій Британії, Данії, Швеції, Фінляндії, Італії, Греції, Ізраїлі

2. Конституційно визнана традиційна релігія (одна або кілька) в суспільстві

- Священники цих релігій допускаються у збройні сили і виправні установи.
- Фінансові витрати на утримання служителів культу покриваються з державного бюджету.

Такі відносини держави і церкви притаманні, зокрема, Німеччині, Австрії, Іспанії, Португалії, Ірландії.

3. Країни, де діє принцип відокремлення церкви від держави

- не означає однакового ставлення до будь-яких релігій.
- До уваги беруть усталені століттями традиції.
- Священики живуть за рахунок пожертв прихожан.
- Такі держави називають світськими

До такого типу країн належать Франція, Нідерланди, Росія

Україна – світська держава

МІРКУЄМО РАЗОМ

- Уявіть, що ваш друг є послідовником якоїсь релігії світу. Що ви повинні знати про сутність його віри, канони, обряди, щоб ненавмисно не образити його почуттів?

